

Алена Пагрэбняк

DOI: 10.32612/uw.bmz.2021.5.pp.36-43

Алена Пагрэбняк

e-mail: alenapogrebnyak@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7509-1352>

Кіеўскі нацыянальны ўніверсітэт імя Тараса Шаўчэнкі (Україна)

Аксана Палій

e-mail: oksap@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3166-9423>

Кіеўскі нацыянальны ўніверсітэт імя Тараса Шаўчэнкі (Україна)

**Канцэпцыя адукацыйна-прафесійнай праграмы
«Беларуская мова і літаратура, украінская мова і літаратура,
англійская мова» для студэнтаў
Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі**

Рэзюмэ

У артыкуле прааналізаваная новая рэдакцыя адукацыйнай праграмы для студэнтаў Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі «Беларуская мова і літаратура, украінская мова і літаратура, англійская мова», спецыялізацыя «Філалогія (славянскія мовы і літаратуры (уключаючы пераклад), першая – беларуская)», распрацаваная на аснове Стандарту вышэйшай адукацыі Украіны 2019 года. Разглядаюцца змены ў профілі праграмы, павелічэнне аб'ёму адукацыйных кампанентаў, узмацненне ролі вытворчай практыкі. Абгрунтоўваецца канцэпцыя праграмы, накіраванай на спалучэнне акадэмічнага класічнага падыходу з прыкладнымі сучаснымі аспектамі, практыкай прафесійнага валодання замежнымі мовамі, асабліва беларускай.

Ключавыя словы: стандарт вышэйшай адукацыі, адукацыйная праграма, беларуская мова, беларусістыка, прафесійныя кампетэнцыі.

Abstract

The Conception of the Educational and Professional Program «Belarusian Language and Literature, Ukrainian Language and Literature, English Language» for Students of Taras Shevchenko National University of Kyiv

The article analyzes a new version of the educational program for students of Taras Shevchenko National University of Kyiv «Belarusian language and literature, Ukrainian language and literature, English language», specialization «Philology (Slavic languages and literatures (including translation), the first – Belarusian)», developed on the basis of the

Канцэпцыя адукацыйна-прафесійнай праграмы...

Standard higher education in Ukraine since 2019. Changes in the profile of the curriculum, increase in the volume of educational components, strengthening the role of industrial practice are considered. Thus, the concept of the program aimed at combining the academic classical approach with applied modern aspects, the practice of professional knowledge of foreign languages, especially Belarusian, is substantiated.

Keywords: Standart of Higher Education, Educational Program, Belarusian Language, Belarusian Studies, Professional Competencies.

Адукацыйна-прафесійная праграма (далей – АП) «Беларуская мова і літаратура, украінская мова і літаратура, англійская мова» была распрацаваная на кафедры славянскай філалогіі Інстытута філалогіі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі дзесяць гадоў таму і стала першай вучэбнай праграмай па беларускай філалогіі ў гісторыі ўкраінскай славістыкі. Рэалізацыі АП спрыяе вучэбна-метадычная база па вывучэнні беларускай мовы і літаратуры, створаная пры ўдзеле беларускага боку, а менавіта – Цэнтр беларускай мовы, літаратуры і культуры імя Уладзіміра Караткевіча [Пагрэбняк 2019: 28]. Распрацоўка праграмы і падрыхтоўка дакументаў для ліцэнзавання ажыццяўлялася з улікам шматгадовага досведу выкладання замежных моў (у тым ліку беларускай у 90-я гады XX стагоддзя) і літаратур на кафедры славянскай філалогіі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі, у Львоўскім нацыянальным універсітэце імя Івана Франка ды іншых украінскіх вышэйшых навучальных установах. Аднак трохкампанентная структура праграмы, дзе першай мовай з’яўляецца беларуская (далучэнне англійскай мовы да вучэбнай праграмы у параўнанні з іншымі славістычнымі праграмамі кафедры, у якіх гэты кампанент адсутнічаў), прывялі да інавацыйнага характару гэтай праграмы.

Мэта артыкула – прадставіць шырокай прафесійнай супольнасці апошнюю версію адукацыйнай праграмы па беларусказнаўстве, уведзеную ў Кіеўскім нацыянальным універсітэце ў 2020 годзе, для абмену досведам метадычнай арганізацыі выкладання беларускай мовы як замежнай.

На працягу дзесяці гадоў запрашання беларускія спецыялісты з вядучых навуковых і навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь удзельнічалі ў распрацоўцы вучэбных праграм і рэалізацыі АП (2010 – 2015 рр. – дацэнты Старавойтава Н.П., Шышко (Давыдзенка) А.В., асістэнт Шваба Г.М.; 2016 – 2019 гг. – асістэнт Анапрэенка Н.Я., дацэнт Савіцкая (Караткевіч) І.І.). У цяперашні час выкладчыкамі кафедры, якія прайшлі стажыроўку ў беларускіх установах вышэйшай адукацыі, навучанне ў Міжнароднай летняй школе беларусістыкі і маюць навуковыя працы па беларусказнаўстве (дацэнт Пагрэбняк А.А., асістэнт Стэбліна Л.М.), а таксама выпускнікі АП. Так, у аспірантуры Інстытута філалогіі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта заканчвае падрыхтоўку навуковай працы Маслун А.А., якая з 2019/2020 навучальнага года праводзіць практычныя заняткі па беларускай мове ў межах індывідуальнага плана работы аспіранта. Некаторыя лекцыі чытаюць запрошаныя спецыялісты з Беларусі (Караткевіч І.І., Караткевіч В.І. і інш.). Выкладаннем тэарэтычных дысцыплін славістычнага кірунку займаюцца прафесары Чарныш Т.А. і Даніленка А.І., дацэнты Палій А.П. і Чмыр А.Р.

У працэсе рэфармавання сістэмы адукацыі Украіны ў адукацыйна-прафесійную праграму тройчы ўносіліся змены: у 2015 годзе студэнтам упершыню былі прапанаваныя вучэбныя дысцыпліны па выбар па некалькіх блоках спецыялізацый; з 2016 года ўведзены блокі вучэбных дысцыплін: «Літаратуразнаўства» і «Лінгвістыка». Апошняе выданне праграмы ў 2020 годзе было істотна змененае, у тым ліку адбылася змена блокаў дысцыплін па выбар студэнта: «Літаратуразнаўства» было змененае на «Багемістыка ў сістэме сучаснай славістыкі», «Лінгвістыка» – на «Інавацыйныя стратэгіі выкладання славянскіх моў». У сувязі з патрабаваннямі дзейнага Стандарту адносна аб’ёму адукацыйнай праграмы па крэдытах ECTS для спецыяльных прафесійных кампетэнцый гэтыя крэдыты былі значна павялічаныя. А менавіта: Комплексная дысцыпліна «Сучасная беларуская мова» (ад 18 да 25 крэдытаў), Комплексная дысцыпліна «Гісторыя беларускай літаратуры» (ад 13 да 25 крэдытаў), Комплексную дысцыпліну «Англійская мова» (28 крэдытаў) змянілі

Алена Пагрэбняк

на шматсеместравую дысцыпліну «Англійская мова» (25 крэдытаў) і шматсеместравую дысцыпліну «Тэарэтычны курс англійскай мовы» (5 крэдытаў). У сувязі з узмацненнем ролі набыцця практычных навыкаў у зацверджаным стандарце адукацыйны кампанент «Сацыяльна-камунікатыўная практыка» (8 крэдытаў) быў зменены на кампаненты: «Прафесійна-вытворчая практыка з адрывам ад тэарэтычнай падрыхтоўкі» (4 крэдыты) і «Перакладчыцкая практыка з адрывам ад тэарэтычнай падрыхтоўкі» або «Вытворча-педагагічная практыка з адрывам ад тэарэтычнай падрыхтоўкі» (у залежнасці ад абранага блока дысцыплін, 4 крэдыты) без змены агульнай колькасці крэдытаў. Акрамя таго, у вучэбную праграму былі ўведзены новыя вучэбныя дысцыпліны, а менавіта «Фальклор заходніх і ўсходніх славян», «Гісторыя ўкраінскай і беларускай літаратурных моў: параўнальны аспект», «Замежная літаратура XX стагоддзя» і г.д.

Працоўнай групай у складзе праф. Паламарчук В.А., дац. Пагрэбняк А.А., асіст. Стэбліны Л.М. былі распрацаваны новыя скразныя міжпрадметныя патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў, да авалодання кампетэнцыямі праграмнага навучання. Мэты і вынікі праграмнага навучання сфармуляваны з улікам дзесяцігадовага досведу ўкаранення АП, Стандарту вышэйшай адукацыі Украіны ад 2019 года, пажаданняў працадаўцаў і вынікаў апытання выпускнікоў папярэдніх гадоў навучання і студэнтаў розных курсаў. Гарантам абноўленай праграмы стала к. філал. н., дац. Палій А.П. У 2009 годзе менавіта Аксана Паўлаўна Палій узначаліла толькі што створаны Цэнтр беларускай мовы, літаратуры і культуры імя У. Караткевіча, распрацавала, ліцэнзавала і ўкараніла гэтую інавацыйную праграму ў адукацыйны працэс, сфарміравала вучэбна-метадычнае забеспячэнне, наладзіла зносіны з беларускімі калегамі і партнёрамі. Сёння працоўная група пад кіраўніцтвам Гаранта працуе над падрыхтоўкай абноўленай АП для акрэдытацыі, што запланавана на 2023 год.

Мэта праграмы – падрыхтоўка спецыялістаў па беларускай мове і літаратуры, украінскай мове і літаратуры, англійскай мове з шырокімі магчымасцямі працаўладкавання [Опис

освітньої програми]. Унікальнасць праграмы абумоўлена спалучэннем аб'ектаў вывучэння і, адпаведна, напрамкаў прафесійнай дзейнасці выпускнікоў, што прадугледжвае доступ да сумежных сфераў. Спалучэнне дзвюх усходнеславянскіх і адной заходнеславянскай (чэшскай ці польскай) мовы з прафесійным валоданнем англійскай мае практычную накіраванасць і спрыяе падрыхтоўцы высокакваліфікаванага спецыяліста ў галіне славістыкі. Вывучаюцца таксама літаратура і вусны фальклор усходніх і заходніх славян, жанравыя і стылёвыя разнавіднасці тэкстаў, галіновы і мастацкі пераклад; міжасобныя, міжкультурныя і масавыя зносіны ў вуснай і пісьмовай форме. Праграма прадугледжвае вывучэнне чэшскай (або польскай) мовы ў поўным аб'ёме (25 крэдытаў у кожным выбарачным блоку) з акцэнтам на перакладчыцкую або выкладчыцкую дзейнасць на выбар студэнта. Такім чынам, студэнты-беларусісты вывучаюць чатыры мовы: беларускую, украінскую, чэшскую (або польскую) і англійскую. Такое ўнікальнае спалучэнне, па-першае, прыцягвае ўвагу абітурыентаў да АП, а па-другое – ведаў, уменняў і навыкаў, атрыманых пры вывучэнні трэцяй славянскай мовы і літаратуры – чэшскай (польскай) і засваенні дысцыплін спецыялізацыі, даюць дадатковую канкурэнтаздольнасць выпускнікам на сучасным рынку працы. Студэнты праходзяць абавязковую стажыроўку па спецыяльнасці і практыку паводле абранага кірунку (перакладчыцкая / вытворча-педагагічная) з адрывам ад тэарэтычнай падрыхтоўкі агульнай працягласцю восем тыдняў, што спрыяе паглыбленню прафесійных кампетэнцый і набыццю адпаведных навыкаў.

Дысцыпліны падзяляюцца на абавязковыя і выбаркавыя. Абавязковыя кампаненты праграмы аб'ядноўваюць лінгвістычныя і літаратурныя дысцыпліны і забяспечваюць фарміраванне тэарэтычнай базы (сістэмы навуковых тэорый, канцэпцый, прынцыпаў, катэгорый, метадаў і паняццяў філалогіі), практычных навыкаў і адпаведных светапоглядных арыентаў студэнта. Так, Уводзіны ў філалогію (12 крэдытаў), Мовазнаўства (4 крэдыты), Гісторыя беларускай літаратуры (25 крэдытаў), Гісторыя ўкраінскай літаратуры (25 крэдытаў) і іншыя фарміруюць фундаментальныя філалагічныя ведаў; Сучасная беларуская мова (25 крэдытаў),

Канцэпцыя адукацыйна-прафесійнай праграмы...

Англійская мова (25 крэдытаў), Украінская мова (23 крэдыты) – дысцыпліны, накіраваныя на практычнае выкарыстанне мовы. У другім семестры другога года навучання студэнтам прапануецца выбраць адзін з блокаў дысцыплін: «Багемістыка ў сістэме сучаснай славянскіх моў» або «Інавацыйныя стратэгіі выкладання славянскіх моў». Кожны з блокаў складаецца з 60 крэдытаў ECTS, што адпавядае 25% ад агульнай колькасці крэдытаў, вылучаных на засваенне АП. Дысцыпліны кожнага блока спрыяюць паглыбленню прафесійных ведаў і навыкаў студэнтаў, паколькі яны накіраваныя на атрыманне новых, фарміраванне і развіццё агульных і прафесійных кампетэнцый у межах абранай спецыялізацыі. Гэта забяспечвае якасную падрыхтоўку высокакваліфікаваных спецыялістаў у агульнай і вузкіх галінах.

Блокі на выбар забяспечваюць веданне адной з заходнеславянскіх моў (чэшскай або польскай) і магчымасць іх выкарыстання ў абранай прафесіі. Вынікамі праграмынага навучання блоку «Багемістыка ў сістэме сучаснай славянскіх моў» з'яўляюцца:

- выкарыстанне ведаў розных узроўняў чэшскай мовы і метадаў аналізу, прынятых ва ўкраінскай, беларускай і чэшскай лінгвістыцы;
- вызначэнне шляхоў пераадолення цяжкасцяў перакладу з беларускай і чэшскай моў на ўкраінскую і з украінскай на беларускую і чэшскую мовы;
- ужыванне метадаў, прынятых ва ўкраінскім, беларускім і чэшскім літаратуразнаўстве для аналізу, інтэрпрэтацыі і крытычнай рэцэнцыі твораў чэшскіх (польскіх) пісьменнікаў розных эпох у кантэксце нацыянальнай і еўрапейскай літаратурнай традыцыі.

Вынікамі праграмынага навучання блоку «Інавацыйныя стратэгіі выкладання славянскіх моў» з'яўляюцца:

- авалоданне ведамі розных узроўняў чэшскай / польскай моў;
- уменне вызначаць і ўжываць адэкватныя метады і прыёмы для пераадолення цяжкасцяў міжславянскага літаратурнага і галіновага перакладу;

- выкарыстанне інавацыйных метадаў і стратэгіі у выкладанні замежных (у тым ліку славянскіх) моў і літаратур.

Асноўная задача адукацыйнага працэсу – падрыхтоўка спецыяліста, які, дзякуючы ведам і навыкам, атрыманым у працэсе навучання, зможа вырашаць складаныя нестандартныя задачы і практычныя праблемы ў галіне філалогіі, ажыццяўляць прафесійную дзейнасць, звязаную з аналізам, стварэннем, пераўтварэннем і ацэнкай пісьмовых і вусных тэкстаў розных жанраў і стыляў, ужываць сучасныя інавацыйныя адукацыйныя падыходы ва ўласнай педагогічнай дзейнасці, арганізоўваць зносіны на розных мовах. Дысцыпліны агульнай падрыхтоўкі забяспечваюць фарміраванне агульных кампетэнцый, а цыкл дысцыплін прафесійнай падрыхтоўкі, у тым ліку дысцыплін на выбар, – спецыяльных. Засвойваючы дысцыпліны адукацыйнай праграмы, студэнты вучацца выкарыстоўваць інфармацыйна-даведкавыя сістэмы, сучасныя тэхналогіі перакладу. Пры напісанні курсавых і бакалаўрскіх прац студэнты атрымліваюць практычны досвед навуковай дзейнасці, ужываюць спецыяльныя філалагічныя метады аналізу моўных і літаратурных з'яў, метады філалагічных даследаванняў, інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій.

Гэтая адукацыйная праграма – адзіная праграма ва Украіне, прысвечаная магчымасці практычнага ўжывання тэарэтычных ведаў і прафесійнага валодання беларускай мовай і літаратурай, а таксама практыцы міжславянскага і англа-беларускага перакладаў. Пры фарміраванні мэтаў і вынікаў праграмынага навучання ўлічваліся прапановы ўсіх зацікаўленых бакоў (стэйхольдэраў): студэнтаў, выпускнікоў, супрацоўнікаў акадэмічных навукова-даследчых інстытутаў, прадстаўнікоў працадаўцаў, дыпламатычных ўстаноў, міжнародных арганізацый і кампаній, работнікаў адукацыі і музейнай справы.

Такім чынам, канцэпцыя праграмы накіраваная на спалучэнне акадэмічнага класічнага падыходу з прыкладнымі сучаснымі аспектамі, практыкай прафесійнага валодання замежнымі мовамі, асабліва – беларускай.

У межах адукацыйнай праграмы студэнты могуць выбіраць не толькі паміж двума блокамі

Алена Пагрэбняк

спецыялізацыі, але і маюць права абіраць з блока факультатыўных прадметаў вучэбнай праграмы іншай АП таго ж адукацыйнага ўзроўню і з каталога прапанаваных курсаў. Як сведчыць практыка фарміравання індывідуальнай адукацыйнай траекторыі студэнтаў, іх у першую чаргу цікавіць выбар блокаў дысцыплін у межах той самай АП, таму што, па-першае, прыцягвае паглыбленая выкладчыцкая або перакладчыцкая спецыялізацыя, па-другое, змест навучальных прадметаў і выкладанне дысцыплін у межах АП улічвае асаблівасці працы з замежнымі камунікантамі. Студэнты таксама ўсведамляюць магчымасць распрацоўкі індывідуальнай адукацыйнай траекторыі пры выбары тэмы даследчай працы – курсавой і бакалаўрскай – у адпаведнасці з уласнымі навучальнымі і навуковымі інтарэсамі. Студэнты маюць права абіраць месца прафесійна-вытворчай практыкі (а таксама перакладчыцкай або выкладчыцкай практыкі ў межах дысцыплін на выбар). Для зацікаўленых асобаў арганізуюцца кансультацыі, асноўная мэта якіх – вызначэнне кола навуковых і прафесійных інтарэсаў студэнтаў. Студэнты маюць адзін месяц, каб выбраць тэму курсавой і бакалаўрскай працы са спісаў тэм, зацверджаных на пасяджэнні кафедры славянскай філалогіі (або прапанаваць уласную тэму і ўзгадніць яе з кіраўніком), і тры месяцы, каб вызначыцца з месцам вытворчай практыкі. Акрамя таго, пасля навучання паводле АП выпускнік мае магчымасць паступіць на наступны ўзровень падрыхтоўкі (у магістратуру) па іншых гуманітарных навуках. На кожным этапе навучання, які прадугледжвае выбар дысцыплін, праводзяцца кансультацыі з выкладчыкамі і гарантам АП, асноўная мэта якіх – інфармаванне студэнтаў пра канчатковыя вынікі навучання [Положэння про порядок рэалізацыі].

Грунтоўная падрыхтоўка ў Інстытуце філалогіі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі дазволіла лепшым выпускнікам-беларусістам працягнуць навучанне ў аспірантуры – С. Цярэпчанка і В. Тыхэнка (Інстытут мовазнаўства імя А. Патабні Нацыянальнай акадэміі навук Украіны), А. Маслун (Інстытут філалогіі КНУ).

Вучэбны план адукацыйнай праграмы складаецца з улікам патрэбаў студэнтаў

у набыцці і замацаванні атрыманых ведаў на практыцы [Положэння про проведення практики]. Набыццё практычных навыкаў адбываецца падчас семінараў, практычных заняткаў і прафесійна-вытворчай, перакладчыцкай або вытворча-выкладчыцкай практыкі. Асноўнай задачай прафесійна-вытворчай практыкі з'яўляецца падрыхтоўка высокакваліфікаваных філолагаў, якія валодаюць не толькі прафесійнымі, але і сацыяльнымі навыкамі зносін з прадстаўнікамі розных сацыяльных груп, набываючы навыкі сумеснай каманднай працы ў калектыве. Практыка праходзіць на базе Цэнтра беларускай мовы, літаратуры і культуры імя У. Караткевіча, Пасольства Рэспублікі Беларусь ва Украіне, Інстытута мовазнаўства НАНУ А. Патабні, што дае магчымасць супрацоўнічаць з патэнцыйнымі працадаўцамі. Кіраўнікі практыкі – спецыялісты гуманітарнага профілю (даследчыкі, перакладчыкі, літаратуразнаўцы), якія дзеляцца са студэнтамі ўласным прафесійным досведам, прыцягваюць іх да сумесных праектаў: удзелу ў міжнародных канферэнцыях, сімпозіумах, семінарах, падрыхтоўцы і публікацыі перакладаў. Такім чынам, прафесійная і вытворчая практыка як неад'емная частка АП забяспечвае падрыхтоўку спецыялістаў да выканання прафесійных абавязкаў. Перакладчыцкая практыка прадугледжвае пісьмовы пераклад тэкстаў (мастацкага, навуковага, публіцыстычнага, афіцыйна-справавога, грамадска-палітычнага зместу); навыкі перакладчыка адпрацоўваюцца на ўкраінска-беларускіх адукацыйных, мастацкіх або бізнес-форумах. Студэнты праходзяць вытворча-педагагічную практыку на базе агульнаадукацыйных школ і гімназій г. Кіева, дзе авалодваюць прафесійнай настаўніцаў украінскай мовы і літаратуры або англійскай мовы. Навучэнцы таксама праводзяць факультатыўныя заняткі па беларускай мове ва ўстанове адукацыі «Ірпінская гімназія №1».

Такім чынам, у працэсе навучання студэнты авалодваюць навыкамі ўдасмадзяння з іншымі ўдзельнікамі адукацыйнага працэсу, патэнцыйнымі супрацоўнікамі і працадаўцамі, атрымліваюць магчымасці для бесперапыннага прафесійнага і асобаснага росту, для вядзення прафесійнай дзейнасці на высокім узроўні з выкарыстаннем мноства тэхналогій і ўлікам

Канцэпцыя адукацыйна-прафесійнай праграмы...

мультыкультурнасці асяроддзя. У прыватнасці, студэнты вучацца дзейнічаць і ўзаемадзейнічаць творча і актыўна; самаствярджацца і самаўдасканалвацца ў сучасным глабалізаваным сацыякультурным асяроддзі; развіваць здольнасць да крытыкі і самакрытыкі; развіваць стратэгічнае мысленне; фарміраваць уменне адказваць за вынікі прафесійнай дзейнасці; развіваць лідарскія якасці арганізатара розных філалагічных мерапрыемстваў, здольнасць прэзентаваць уласныя прафесійныя праекты, разважліва дзейнічаць у канфліктных сітуацыях; дэманстраваць уласныя педагагічныя здольнасці; актыўна ўдзельнічаць у каманднай працы; выяўляць самакантроль; рацыянальна размяркоўваць свой час, прытрымліваючыся раскладу навучальнага працэсу.

Змест самастойнай работы студэнтаў і формы кантролю паспяховасці вызначаюцца вучэбнай праграмай кожнай дысцыпліны. Самастойная работа прадугледжвае падрыхтоўку да аўдыторных заняткаў; вывучэнне матэрыялу, дадзенага на самастойную апрацоўку; выкананне заданняў па дысцыпліне на працягу семестра; удзел у навуковых студэнцкіх канферэнцыях, семінарах і конкурсах; аналіз навуковых публікацый на вызначаную выкладчыкам тэму; пераклад тэкстаў з замежнай мовы; падрыхтоўка да ўсіх тыпаў кантрольных зрэзаў і г.д. У адукацыйным працэсе вынікі самастойнай працы студэнтаў пададзеныя ў выглядзе тэставання, падрыхтоўкі прэзентацый, вусных дакладаў, напісання канспектаў, рэфератаў (эсэ, творчых работ); выканання асобных задач выкладчыка. Формы самастойнай працы ўключаюць курсавую работу і кваліфікацыйную работу бакалаўра. Для метадычнага забеспячэння арганізацыі самастойнай працы студэнтаў выкладчыкі АП распрацавалі і апублікавалі спецыяльныя рэкамендацыі, што ўтрымліваюць як практычныя інструкцыі па напісанні асобных відаў работ, так і крытэрыі іх ацэнкі, а таксама ўзоры заданняў, якія выконваюцца студэнтамі кафедры славянскай філалогіі [Палій, Погобняк 2021].

Прафесійныя магчымасці спецыялістаў, якія валодаюць замежнымі мовамі – славянскімі ў спалучэнні з англійскай – адпавядаюць сучасным тэндэнцыям на рынку працы і патра-

баванням працадаўцаў, пра што сведчаць водгукі на АП [Опис освітньої програми]. Выпускнікі могуць працаваць у дзяржаўных установах, сродках масавай інфармацыі, сярэдніх і спецыялізаваных навучальных установах, адміністрацыйных установах. Акрамя таго, такая адукацыя дае магчымасць працы ў бізнес-структурах, арыентаваных на міжнароднае супрацоўніцтва, у міжнародных культурных кампаніях, рэкламных і перакладчыцкіх агенцтвах, дзе патрэбныя спецыялісты ў галіне выкладання, перакладу, стварэння і рэдагавання розных тыпаў тэкстаў і г.д. Як сведчыць дзесяцігадовы досвед падрыхтоўкі спэцыялістаў АП «Беларуская мова і літаратура, украінская мова і літаратура, англійская мова», нашыя выпускнікі запатрабаваныя на рынку працы дзякуючы шырокаму гуманітарнаму светапогляду, грунтоўнай падрыхтоўцы па шырокім спектры дысцыплін прафесійнай скіраванасці, набытым уменням і навыкам для эфектыўнага вырашэння розных задач, веданню некалькіх замежных моў – беларускай, англійскай, чэшскай (польскай) і ўкраінскай. Пасольства Рэспублікі Беларусь ва Украіне, украінска-беларускія прадпрыемальніцкія структуры, Усеўкраінскі саюз беларусаў і яго рэгіянальныя арганізацыі неаднаразова выказвалі зацікаўленасць выпускнікамі-беларусістамі. Сёння выпускнікі 2020 года В. Тыханка і У. Гросу працуюць у Пасольстве Рэспублікі Беларусь. Веды, атрыманыя студэнтамі ў працэсе засваення дысцыплін спецыялізацый, выкарыстоўваюцца ў педагагічнай дзейнасці. Працяглы час студэнты Г. Ткачэнка, К. Мішчанка праводзілі факультатыўныя заняткі па вывучэнні беларускай мовы ў Ірпінскай гімназіі № 1. Важным аргументам для працадаўцаў з'яўляецца прафесійнае веданне англійскай мовы выпускнікамі АП, значная колькасць якіх працуюць настаўнікамі ў сярэдніх школах Украіны (напрыклад, Т. Сасновіч, Д. Курчанка) або за мяжой (І. Пыраганіч – Каралеўства Тайланд), перакладчыкамі (П. Мароз, Б. Даўгапола). Разнастайная і «шматмоўная» падрыхтоўка студэнтаў мае важнае значэнне ў сферы міжнароднага супрацоўніцтва ў дзяржаўных і прыватных установах: А. Курчанка (выпуск 2016) працуе каардынатарам еўрапейскай праграмы Erasmus + у міжнародным аддзеле КНУ; С. Цярэшчанка (выпуск 2016) – на пасадзе наву-

Алена Пагрэбняк

ковага супрацоўніка Інстытута мовазнаўства імя А. Патабні Нацыянальнай акадэміі навук Украіны; Н. Зінчук (выпуск 2019) – на тэлеканале ZIK, Г. Ткачэнка (выпуск 2019) – у міжнароднай кампаніі Pterfly. Многія студэнты старшых курсаў сумяшчаюць навучанне з працай, асабліва цяпер, ва ўмовах пераважна дыстанцыйнага навучання. Выпускнікі АП таксама могуць прафесійна рэалізаваць сябе ў сферы турыстычнага бізнесу або адкрыць бюро перакладаў, выкладаць замежныя мовы і г.д.

Рэгіянальны кантэкст таксама быў улічаны пры падрыхтоўцы АП – Украіна і Беларусь як суседнія дзяржавы маюць вялікі досвед добра-суседскіх адносін і супрацоўніцтва, агульнае культурна-гістарычнае мінулае; украінская і беларуская мовы блізкароднасныя, характарызуюцца высокай ступенню падабенства ў лексічных і граматычных сістэмах. Ва Украіне жыве вялікая колькасць беларусаў. Цэнтр беларускай мовы, літаратуры і культуры імя У. Караткевіча і кафедра славянскай філалогіі падтрымліваюць цесныя сувязі з Усеўкраінскім саюзам беларусаў (старшыня П. Лаішаў) і яго рэгіянальнымі аддзяленнямі, у прыватнасці Чарнігаўскім (старшыня Г. Варажбыт), Мікалаеўскім (старшыня Т. Дзяменнікава), Мелітопальскім (старшыня Н. Бернага), праводзяць культурна-асветніцкую і навуковую прафарынтацыйную працу для школьнікаў (Усеўкраінскі конкурс сачыненняў «Што я ведаю пра Беларусь», Усеўкраінскі конкурс дзіцячага малюнка да твораў У. Караткевіча і г.д.). Цеснае культурнае супрацоўніцтва звязвае Цэнтр з сярэдняй школай вёскі Лісовічы Тарапчанскага раёна Кіеўскай вобласці, дзе працаваў У. Караткевіч. Сярод спашукальнікаў на АП значная колькасць студэнтаў беларускага паходжання (В. Кальцова, Т. Сасновіч, Г. Кругляк, А. Курчанка, Д. Курчанка, К. Міпчанка, А. Дольнік і інш.).

Мэты АП адпавядаюць місіі і стратэгіі КНУ, у прыватнасці, у пунктах аб фарміраванні якаснай сістэмы адукацыі, забеспячэнні разнастайнага развіцця студэнтаў, умацаванні навуковага кампанента адукацыйнага працэсу, інтэграцыі ў міжнародную адукацыйную прастору і іншае. Стратэгічны план развіцця ўніверсітэта на перыяд 2018-2025 гг. прадуг-

леджае пашырэнне супрацоўніцтва ў межах міжнародных партнёрстваў, што цалкам рэалізуецца АП [Стратэгічны план]. Студэнты АП уздольнічаюць у еўрапейскай праграме Erasmus +, праходзяць інклюзіўную адукацыю ва ўніверсітэтах-партнёрах Беларусі і Чэхіі на аснове двухбаковых міжуніверсітэцкіх пагадненняў (БДУ, Мінск, Беларусь; Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. Куляшова, Беларусь; Універсітэт Масарыка ў Брно, Чэхія; Палацкі ўніверсітэт у Аламоўце, Чэхія). На парытэтнай аснове кафедра славянскай філалогіі прымае студэнтаў, якія вывучаюць украінскую мову ў гэтых універсітэтах, падтрымліваючы развіццё замежнага ўкраіназнаўства, што спрыяе ўсталяванню нацыянальных, культурных і агульначалавчых каштоўнасцяў як важнай перадумовы развіцця нашай дзяржавы.

Літаратура

- Закон Украіны про вищу освіту, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>, [доступ 21.10.2021] [Zakon Ukraini pro visiu osvitu].
- Опис освітньої програми “Білоруська мова і література, українська мова і література, англійська мова”, <https://drive.google.com/file/d/1vWQNEKe4Rke10bLevQIqCp2mjZIx0ELE/view>, [доступ 21.10.2021] [Opis osvitynoi programi “Bilorus’ka mova i literatura, ukrains’ka mova i literatura, anglis’ka mova”].
- Палій О., Погрєбняк О., 2021, Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів з вивчення історико-літературних та літературознавчих дисциплін. Методична розробка, Київ [Palij O., Pogrebniak O., 2021, Metodični rekomendacii do organizacii samostijnoi roboti studentiv z vivčennâ istoriko-literaturnih ta literaturoznavčih disciplin. Metodična rozrobka, Kiïv].
- Пагрэбняк А., 2019, Вывучэнне беларускай літаратуры ў Кіеўскім нацыянальным універсітэце імя Тараса Шаўчэнкі: традыцыі і перспектывы, “Беларуская мова як замежная”, № 3, с. 27-32 [Pogrebniak A., 2019, Vyvučenne belaruskaj litaratury ŭ Kieŭskim nacyânal’nym uniwersitette imâ Tarasa Šaŭčënkî: tradytsy i perspektyvy, “Belaruskâ mova âk zamežnââ”, № 3, s. 27-32].
- Положення про проведення практики студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, https://philology.knu.ua/studentam/navchalnyi-protses/https://drive.google.com/file/d/11OXNr5QZYB_X9RcXrfrn-f42DWTiSraB7/view, [доступ 21.10.2021] [Položennâ pro provedennâ praktiki studentiv Kiïvs’kogo nacional’nogo universitetu imeni Tarasa Ševčënkâ].

Канцэпцыя адукацыйна-прафесійнай праграмы...

Положення про порядок реалізації студентами Київського національного університету імені Тараса Шевченка права на вільний вибір навчальних дисциплін, <http://senate.univ.kiev.ua/?p=855>, [доступ 21.10.2021] [Položennâ pro porâdok realizacii studentami Kiivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Ševčenko prava na vil'nij vibir navčal'nih disciplin].

Стратегічний план розвитку Університету на період

2018-2025 року, затверджений Вченою радою Університету 25 червня 2018 року, <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Development-strategic-plan.pdf>, [доступ 21.10.2021] [Strategičnij plan rozvitku Universitetu na period 2018-2025 roku, zaverdženij Včenoû radoû Universitetu 25 červnâ 2018 roku].